Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

— ● —

Ὁμιλία τοῦ Προέδρου τῆς ΕΔΗΚ
κ. Ι. Γ. ΖΙΓΔΗ
«Στὴν Ἕνωση Ἀνταποκριτῶν Ξένου Τύπου»

ΕΔΗΚ

ΕΚΔΟΣΗ Γραφείου Τύπου τῆς ΕΔΗΚ
1982

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ

1. Εὐχαριστῶ τὴν "Ενωση 'Ανταποκριτῶν Ξένου Τύπου γιὰ τὴν εὐκαιρία ποὺ μοῦ δίνει νὰ ἀναπτύξω στὰ μέλη της καὶ μέσω αὐτῶν στὴ διεθνῆ Κοινὴ Γνώμη τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση στὴ χώρα.

Τὴ στιγμὴ αὐτή, ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἡ σκέψη μου πηγαίνει πίσω στὴν περίοδο τῆς ἐφτάχρονης τυραννίας. Καὶ θυμᾶμαι μὲ συγκίνηση ὅτι οἱ ξένοι ἀνταποκριτὲς καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ραδιοφωνικῶν Δικτύων ἦταν τὸ μοναδικὸ «κανάλι» ἐπικοινωνίας μας μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Ἡ προσφορά τους ἐκείνη ἦταν πολύτιμη γιὰ τὸν ἀγώνα πρὸς ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας.

'Αλλὰ θὰ πρέπει νὰ μπῶ, χωρὶς περισσότερη καθυστέρηση, στὸ θέμα μου, ποὺ θὰ παρουσιάσω σὲ 5 κεφάλαια — εἰκόνες.

Ι. ΛΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

1. Ἡ οὐσιαστικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἦταν στὴ μεταπολεμικὴ Ἑλλάδα πάρα πολὺ σχετική.

(Θὰ περιοριστῶ σὲ μιὰ μόνο κατηγορία — ἀπὸ τὶς πιὸ καίριες ὅμως — τῶν συντελεστῶν τῆς καταστάσεως αὐτῆς).

Καθ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ποὺ κυβερνοῦσε — ἐκτὸς ἀπὸ μικρὲς ἀνάπαυλες — ἡ Δεξιὰ δὲν ὑπῆρξε πάγιος ἐκλογικὸς νόμος. Πρὶν ἀπὸ κάθε ἐκλογὴ εἴχαμε ἀλλαγὴ συστήματος ἢ οὐσιωδῶν διατάξεων τοῦ ἰσχύοντος νόμου. Οἱ μεταβολὲς αὐτὲς εἶχαν σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς βουλήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκλογικὴ ἀναμέτρηση καὶ τὴν παραποίηση τῆς ἐτυμηγορίας του στὴν κάλπη. Ἔτσι λαϊκὲς μειοψηφίες γίνονταν κοινοβουλευτικὲς πλειοψηφίες — κυβερνήσεις.

2. Εἰδικότερα οἱ συνεχεῖς αὐτὲς μεταβολὲς ἀπέβλεπαν νὰ ὁδηγήσουν σὲ ἀφύσικες συσπειρώσεις ἑτερογενῶν δυνάμεων γύρω ἀπὸ ἕνα «χαρισματικὸ» ἡγέτη τῆς Δεξιᾶς. Καὶ αὐτὲς οἱ συσπειρώσεις ἀποκαλοῦνταν «κόμματα»!....

Τὸ 1952 χρησιμοποιήθηκε τὸ πλειοψηφικὸ γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ὁ Παπάγος καὶ ὁ «Ἑλληνικὸς Συναγερμός». Τὸ 1956 τὸ «τριπολικὸ» καὶ στὶς μεταγενέστερες ἐκλογὲς ἡ ἐνισχυμένη ἀναλογικὴ μὲ διάφορες κάθε φορὰ ἀλλαγές, γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ὁ κ. Καραμανλῆς καὶ ἡ «ΕΡΕ». Τὸ ἴδιο καὶ τὸ 1974 γιὰ νὰ ἐπικρατήσει πανίσχυρο τὸ νέο κόμμα τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἡ «Ν.Δ.».

Βέβαια, ὅταν τὸ λαϊκὸ ρεῦμα γιὰ διάφορους λόγους δὲν μποροῦσε νὰ συγκρατηθεῖ τεχνητά, τότε ὁ ἐκλογικὸς νόμος μεταβαλλόταν σὲ «μπούμεραγκ», λειτουργοῦσε ὑπὲρ ἀντιπάλων «χαρισματικῶν» ἡγετῶν καὶ τῶν «κομμάτων» τους. Ἔτσι τὸ 1963—64 λειτούργησε ὑπὲρ τοῦ Γ. Παπανδρέου καὶ τῆς «Ἑνώσεως Κέντρου» καὶ τὸ 1981 ὑπὲρ τοῦ κ. Α. Παπανδρέου καὶ τοῦ ΠΑΣΟΚ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐνταθεῖ ἡ μόνιμη πολιτικὴ ὀξύτητα.

3. Ὅπως γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ παραπάνω ἡ Δεξιὰ ἔστρεψε τὴν

προτίμησή της ἄλλοτε στὸ πλειοψηφικὸ καὶ ἄλλοτε στὴν ἐνισχυμένη ἀναλογικὴ γιὰ νὰ δημιουργήσει τὸ κατάλληλο «κόμμα» ποὺ θὰ στήριζε τὸν ἑκάστοτε ἡγέτη της.

Ἡ ἁπλὴ ἀναλογικὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσει τέτοιες σκοπιμότητες. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐκβιάσει καὶ νὰ παραμορφώσει τὴν λαϊκὴ βούληση. Δὲν μπορεῖ νὰ μετατρέψει λαϊκὲς μειοψηφίες σὲ κοινοβουλευτικὲς πλειοψηφίες καὶ μάλιστα παντοδύναμες. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο τὴν ἀπέρριψε ἡ Δεξιά.

Ὅμως τὸ συνηθισμένο ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς εἶναι ὅτι ὁδηγεῖ δῆθεν σὲ ἀκυβερνησία, ἐνῶ ἡ ἐνισχυμένη δίνει ἰσχυρὲς μονοκομματικὲς κυβερνήσεις. Ἀτυχῶς, τὰ πράγματα δὲν ἔχουν ἔτσι.

4. Στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν τερματισμὸ τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, ἡ ἁπλὴ ἀναλογικὴ δοκιμάστηκε μόνο τὸ 1950. Ἐὰν δὲν ἀπέδωσε ἰσχυρὲς κυβερνήσεις, ὀφείλεται στὶς ὠμὲς παρεμβάσεις τῶν ἀνακτόρων καὶ τοῦ συμμαχικοῦ παράγοντα. Οἱ κυβερνήσεις, ὅμως ἐκεῖνες ἔθεσαν τὶς βάσεις τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας καὶ τῆς συμφιλιώσεως τοῦ λαοῦ.

Τὸ πλειοψηφικὸ καὶ ἡ ἐνισχυμένη ἀναλογική, ποὺ δοκιμάστηκαν ἔκτοτε, ἔδωσαν ἰσχυρὲς μονοκομματικὲς «κυβερνήσεις» ποὺ διαιώνισαν, ὅμως, τὸν ἐθνικὸ διχασμὸ – τὴ διαίρεση τῶν Ἑλλήνων σὲ «ἐθνικόφρονες» καὶ μή – μὲ ἀποτέλεσμα τὴ βία καὶ νοθεία τοῦ 1961, τὴν ὠμὴ παρέμβαση τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1965, τὴν ἀποστασία, τὴ δικτατορία καὶ τελικὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία.

Ἔργο τῶν ἰσχυρῶν μονοκομματικῶν κυβερνήσεων ὑπῆρξαν οἱ Συμφωνίες τῆς Ζυρίχης, ἡ ἐπίπλαστη ἀνάπτυξη ἀλλὰ οὐσιαστικὴ καθυστέρηση ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν δομῶν καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἔργο τους, ἐπίσης, ὁ νεφοσκεπὴς ὑδροκέφαλος τῆς Πρωτεύουσας.

Ἐὰν ἴσχυε ἡ ἁπλὴ ἀναλογική, ὅλες αὐτὲς οἱ δοκιμασίες ἴσως νὰ μὴν εἶχαν συμβεῖ ποτὲ στὸ Ἔθνος.

ΙΙ. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1. Μὲ τὴ συνεχῆ ἀλλαγὴ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου δὲν ὑπάρχει σήμερα στὴ Βουλὴ κανένα κόμμα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ὑπῆρχαν τὸ 1950, ἔστω καὶ ἂν μερικὰ εἶχαν βαθειὲς ἱστορικὲς ρίζες. Ὅλα, ἐξ ἄλλου, τὰ ὑπάρχοντα – ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε. – εἶναι προσωποπαγῆ.

Ἡ Ν.Δ. εἶναι δημιούργημα τοῦ κ. Καραμανλῆ. Εἶναι τὸ κόμμα τῆς συντηρήσεως σὲ συμμαχία μὲ τὶς δυνάμεις τῆς ἀντιδράσεως (τὴν Ἀκροδεξιά), ποὺ ταυτόχρονα θέλει νὰ ἐμφανίζεται σὰν κεντρῶο καὶ σοσιαλιστικὸ ἀκόμα! Ἡ ἰδεολογική του αὐτὴ ἰδιομορφία πήγασε ἀπὸ τὶς πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τοῦ ἱδρυτῆ του. Ἀφ' ὅτου, ὅμως, ἐκεῖνος ἔπαυσε νὰ τὸ διευθύνει, προκλήθηκε ὀργανικὴ κρίση ἡγεσίας, γιατὶ κανένας διάδοχος δὲν μπορεῖ νὰ πειθαρχίσει μιὰ τόσο ἑτερόκλητη συγκέντρωση δυνάμεων καὶ στελεχῶν.

Τὸ κόμμα τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι δημιούργημα τοῦ κ. Α. Παπανδρέου καὶ συνδέεται ἀναπόσπαστα μὲ τὴν προσωπικότητά του. Ἐμφανίζεται ὡς σοσιαλιστικό, ἀλλὰ ὁ σοσιαλισμός του εἶναι τόσο ἰδιόρυθμος, ὥστε νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐνταχθεῖ στοὺς κόλπους τῆς Σοσιαλιστικῆς Διεθνοῦς !... Τὸ κόμμα δὲν διαθέτει κανένα ἄλλο ἀναγνωρισμένο θεωρητικὸ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἡγέτη του, οὔτε ἔχει ὀργανώσει ἀκόμη Συνέδριο.

Τὸ κομματικὸ ὄργανο τοῦ Κέντρου, ἡ ΕΔΗΚ, ὁ ἐκφραστὴς τῆς ἰδεολογίας τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ δὲν ὑπάρχει στὴ σημερινὴ Βουλή, καίτοι εἶναι ἡ συνέχεια τῆς παραδοσιακῆς κεντρώας δημοκρατικῆς παρατάξεως, – ὁ ἄμεσος διάδοχος τῆς «Ἑνώσεως Κέν-

τρου» τοῦ Γ. Παπανδρέου. Δὲν ὑπάρχει στὴ Βουλὴ λόγω τοῦ πολωτικοῦ νόμου τῆς ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς καὶ διότι ἡ Δεξιὰ ἐνσυνείδητα καὶ μὲ ἀθέμιτα μέσα ἐπεδίωξε τὴν ἐξουθένωσή του. Πίστεψε, πράγματι, ὅτι, ἂν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς βρισκόταν μπροστὰ στὸ δίλημμα νὰ ἐπιλέξει μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ΠΑΣΟΚ, θὰ τὴν προτιμοῦσε. Ἡ ἀντίληψη, ὅμως αὐτὴ ὑπῆρξε τὸ βασικὸ σφάλμα της, χάρη στὸ ὁποῖο βρίσκεται σήμερα στὴν ἐξουσία πανίσχυρο τὸ ΠΑΣΟΚ. Δὲν ἀντιλήφτηκε (ἡ Δεξιὰ) ὅτι, ὅταν ἡ λαϊκὴ ἀγανάκτηση ξεπεράσει ὁρισμένα ὅρια, δὲν συγκρατεῖται οὔτε μὲ νόμους, οὔτε μὲ βία – ὅπως ἀπέδειξαν τὰ προηγούμενα τῶν ἐκλογῶν τοῦ '63 καὶ τοῦ '64.

Γιὰ τοῦτο, ὅταν ἡ Ν.Δ. καταγγέλει σοβαροφανῶς ὅτι μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ στὴν ἐξουσία ἔχουμε ἐθνικὸ διχασμό, προκαλεῖ μᾶλλον εἰρωνικὲς ἀντιδράσεις. (Θυμίζει ἐκεῖνον ποὺ σκότωσε τὴ μάνα του, ἀλλὰ ζητοῦσε τὴν ἐπιείκεια τοῦ Δικαστηρίου, γιατὶ ἦταν ὀρφανός!...).

2. Ἀλλὰ χωρὶς κόμματα ἀρχῶν καὶ χωρὶς κόμματα μὲ ἱστορικὲς καταβολὲς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Τὰ προσωπικὰ κόμματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ περιστασιακὲς συσπειρώσεις λαϊκῶν δυνάμεων εἶναι συνήθως ἐφήμερα καὶ δὲν μποροῦν νὰ διαμορφώσουν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν συνεπῆ καὶ σταθερὴ πολιτική. Γιὰ τὴν ἐπιβίωσή τους ἔχουν ἀνάγκη τὴν καλλιέργεια τῆς ὀξύτητας καὶ κατὰ κανόνα ἡ μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας ἀπὸ ἕνα προσωπικὸ κόμμα σὲ ἄλλο δὲ γίνεται ὁμαλά, προκαλεῖ κλυδωνισμοὺς ἐπιζήμιους καὶ ἐπικίνδυνους στὴ χώρα.

Πέραν ὅλων αὐτῶν, χωρὶς κόμματα ἀρχῶν, εἶναι προβληματικὴ ἡ παρουσία τῆς Ἑλλάδος στὴν ΕΟΚ καὶ ἰδιαίτερα στὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο.

3. Τὰ κόμματα σὰν ὄργανα τοῦ πολιτεύματος ἀναγνωρίστηκαν ἐπίσημα στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1975.

Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 29 «ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ δράσις (αὐτῶν) ὀφείλει νὰ ὑπηρετεῖ τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος». Τὰ κόμματα, ἑπομένως, πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωμένα δημοκρατικὰ καὶ ὄχι λόχοι ποὺ ὑπακούουν τυφλὰ στὸν ἀρχηγό τους. Τὸ Σύνταγμα, ἐπίσης, στὸ ἴδιο ἄρθρο θεσπίζει ὅτι «νόμος δύναται νὰ ὁρίζῃ τὴν ὑπὸ τοῦ κράτους οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν δημοσιότητα τῶν ἐκλογικῶν δαπανῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν».

Καὶ ὅμως ἡ Δεξιά, ὡς κυβέρνηση, ἀδιαφόρησε τόσο γιὰ τὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση τῶν κομμάτων ὅσο καὶ γιὰ τὴ χρηματοδότηση καὶ τὸν ἔλεγχο τῶν προεκλογικῶν τους δαπανῶν. Ἀποτέλεσμα εἶναι οἱ φοβερὲς φῆμες ὅτι ὁρισμένα χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ ἐξωτερικὲς ἢ ἀπὸ ὕποπτες ἑλληνικὲς πηγές.

4. Τὸ ὅτι εἶναι ἀνώμαλη ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν ἑλληνικῶν κομμάτων ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ΕΔΗΚ, διέθεσαν τεράστια ποσὰ κατὰ τὶς τελευταῖες βουλευτικὲς ἐκλογές, χωρὶς νὰ δηλώσουν τὴν προέλευσή τους. Ἐκπρόσωπος τῆς Ν.Δ. κατάγγειλε πρόσφατα στὴ Βουλή, ὅτι Πρεσβευτὴς Ἀραβικῆς χώρας κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγώνα ἐπισκέφτηκε τὸ κόμμα του, προσφέροντας νὰ τὸ ἐνισχύσει οἰκονομικὰ ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεώς του, ὅπως ἔκανε καὶ γιὰ ἄλλα ἑλληνικὰ κόμματα!... Ὁ καταγγέλλων ἀρκέστηκε νὰ διαβεβαιώσει τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ ὅτι ἡ Ν.Δ. δὲ δέχθηκε τὰ ἀραβικὰ χρήματα. Παρέλειψε, ὅμως, νὰ τὸν πληροφορήσει, ἂν ἡ τότε Κυβέρνηση ζήτησε τὴν ἀνάκληση τοῦ Πρεσβευτῆ, ποὺ περιέπεσε σὲ τέτοιο παράπτωμα, ἢ ἐὰν τουλάχιστον διέταξε ἀνακρίσεις γιὰ νὰ διαπιστωθοῦν οἱ ἰσχυρισμοί του!...

Ἔτσι ἡ Ν.Δ. μὲ τὴν ἀδιαφορία της νὰ συμμορφωθεῖ μὲ τὶς ἐπι-

ταγὲς τοῦ Συντάγματος, κατέστησε χωλὴ τὴ λειτουργία τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν ἄφησε ἔκθετη σὲ ὑποπτες ντόπιες καὶ ξένες οἰκονομικὲς ἐπιρροές.

III. Η «ΑΛΛΑΓΗ»

1. Τὸ αἴτημα τῆς «Ἀλλαγῆς» διατυπώθηκε, ἐπίσημα, γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὸ τέρμα τοῦ ἐμφύλιου πολέμου στὰ 1950 ἀπὸ τὸ Στρατηγὸ Πλαστήρα. Ἔκτοτε ἐπαναλαμβανόταν συνεχῶς ἀπὸ τὴ δημοκρατικὴ παράταξη.

Τὸ 1981 ὅλα τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ζητοῦσαν «ἀλλαγή». Καὶ τοῦτο γιατί:

Ἡ οἰκονομικὴ κρίση εἶχε πάρει τὴ γνωστὴ ὀξύτητα, μὲ πληθωρισμὸ γύρω στὸ 25ο/ο καὶ πλῆρες σταμάτημα τῶν ἐπενδύσεων. Ἡ Δημόσια Διοίκηση κομματικοποιημένη ὑπέφερε ἀπὸ ἕναν ὑπερσυγκεντρωτισμό, ποὺ καταδυνάστευε τὴ ζωή, δημιουργώντας τὴν ἐρήμωση τῆς ὑπαίθρου καὶ τὴ νεφοστεφῆ ὑπερτροφία τῆς Πρωτεύουσας. Ἡ δημόσια αὐτὴ διοίκηση, ἐπίσης, ἀποδείχτηκε ἀνέτοιμη νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ νέα της καθήκοντα, μετὰ τὴν ἔνταξη τῆς χώρας στὴν ΕΟΚ. Τὸ συνδικαλιστικὸ καὶ συνεταιριστικὸ κίνημα ἦταν ὑποταγμένα στὸ κόμμα. Ἡ διαφθορὰ στὸ δημόσιο βίο εἶχε γενικευτεῖ σὲ ἀνησυχητικὸ βαθμό. Τὰ κρατικὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως εἶχαν μεταβληθεῖ σὲ ἁπλὰ διαφημιστικὰ γραφεῖα τῆς κυβερνήσεως, κατὰ παράβαση ρητῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος. Πολλοὶ κοινωνικοὶ θεσμοὶ ἦταν ἀπηρχαιωμένοι — γάμος, διαζύγιο, διαδικασία ἀπονομῆς Δικαιοσύνης κ.λ.π. Τὸ κράτος τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ὑπῆρχε μόνο ὡς παρωδία. Ὁ χειρισμὸς τῶν μεγάλων διεθνῶν θεμάτων γινόταν κάτω ἀπὸ τὸ πλέγμα μιᾶς ἀθεράπευτης δουλικότητας πρὸς τοὺς Συμμάχους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κινδυνέψει ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἐδαφικὴ ἀπεραιότητα τῆς Χώρας κ.ἄ.π.

2. Καίτοι ὅλα τὰ κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους, ζητοῦσαν τὴν «ἀλλαγή»...., τὸ περιεχόμενό της ἦταν φυσικὰ πολὺ διαφορετικὸ γιὰ τὸ καθένα. Στὶς ἐκλογές, ὅμως, τοῦ 1981 ὁ ἑλληνικὸς λαός, ποὺ ἤθελε ἀλλαγή, δὲν εἶχε στὴν πραγματικότητα δυνατότητα ἐπιλογῆς κόμματος. Γιὰ ὅσους δὲν ἦταν συνειδητὰ κομμουνιστὲς ὑπῆρχε μόνο τὸ ΠΑΣΟΚ. Ἡ Δεξιά, ὅπως προαναφέρθηκε, εἶχε φροντίσει νὰ ἐξουθενώσει μὲ τὸν ἐκλογικὸ νόμο καὶ μὲ ἄλλα ἀθέμιτα μέσα τὴν ΕΔΗΚ, τὸ κόμμα τοῦ Κέντρου. Ἔτσι προῆλθε τὸ 48 ο/ο τοῦ ΠΑΣΟΚ, ποὺ εἶναι τὸ ἄθροισμα τοῦ 25 ο/ο τῶν ψηφοφόρων του, τοῦ 10,5 ο/ο τῶν ψηφοφόρων τῆς ΕΔΗΚ καὶ τοῦ 12,5 ο/ο τῶν ψηφοφόρων τῆς Ν.Δ. τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1977.

Ἀπὸ τὴ στρατιὰ ποὺ ψήφισε τὴ «σοσιαλιστικὴ ἀλλαγὴ» τοῦ κ. Α. Παπανδρέου: Ἀρκετοί, τὸ ἔκαμαν γιατὶ ἤθελαν νὰ τερματιστεῖ ἡ ἀνικανότητα, ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ δουλικότητα τῆς Ν.Δ. πρὸς τοὺς Συμμάχους. Ἄλλοι γιατὶ ἤθελαν ἐκσυγχρονισμὸ τῆς κρατικῆς μηχανῆς καὶ τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν. Πολλοὶ γιατὶ πίστεψαν στὶς ἄπειρες ὑποσχέσεις γιὰ τὴν ἱκανοποίηση —καὶ μάλιστα «Ἐδῶ καὶ τώρα»— τοῦ κάθε εἴδους αἰτήματος, ποὺ πρόβαλλαν. Ἦταν χωρὶς ἀμφιβολία ἕνα μικρὸ ποσοστό, ἐκεῖνοι ποὺ ψήφισαν ΠΑΣΟΚ, γιατὶ γνώριζαν καὶ ἐπιθυμοῦσαν τὴ «σοσιαλιστικὴ ἀλλαγή», ποὺ τὸ κόμμα αὐτὸ ἐπαγγελλόταν.

Ἔτσι ἡ στρατιὰ τῶν ψηφοφόρων τοῦ ΠΑΣΟΚ τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1981 ἦταν πράγματι περιστασιακὴ καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀποκτήσει ἀμέσως μετὰ τὶς ἐκλογὲς ὁμοιογένεια.

IV Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Ένας χρόνος δεν είναι άρκετὸς γιὰ νὰ κριθεῖ ὁριστικὰ μιὰ κυβέρνηση, ὅπως αὐτὴ τοῦ ΠΑΣΟΚ, μὲ τὴν κατάσταση ποὺ κληρονόμησε καὶ τὴν εὐρύτητα τῆς ἀποστολῆς, ποὺ ἔταξε στὸν ἑαυτό της.

Ἐν τούτοις μπορεῖ χωρὶς προκαταλήψεις νὰ διατυπωθοῦν ὁρισμένες διαπιστώσεις καὶ κρίσεις:

1. Τὸ ΠΑΣΟΚ ἦταν ἀπροετοίμαστο νὰ ἀναλάβει τὴν ἐξουσία. Ἡ κυβέρνησή του ἀποτελέστηκε ἀπὸ στελέχη χωρὶς κυβερνητικὴ πεῖρα, ἀκόμα καὶ σὲ καίρια Ὑπουργεῖα. Τὸ ΠΑΣΟΚ δὲν εἶχε πρόγραμμα. Γιὰ τὴν ἀνυπαρξία «τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος τῶν πρώτων 100 ἡμερῶν», ποὺ τόσο διαφημίστηκε προεκλογικά, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνουμε. Εἶναι γεγονός, ποὺ δὲν ἀμφισβητεῖται σήμερα ἀπὸ κανένα ἀντικειμενικὸ παρατηρητή. Ἐπίσης, δὲν ὑπῆρχε μακροπρόθεσμο πρόγραμμα. Τὸ περιμένουμε στὸ τέλος τοῦ χρόνου, σύμφωνα μὲ τὶς νέες κυβερνητικὲς ἐξαγγελίες. Ἡ κυβέρνηση προχώρησε ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα αὐτοσχεδιάζοντας, μὲ μέτρα περισσότερα ἢ λιγότερα ἐπιτυχημένα, χωρὶς ἱεράρχηση προτεραιοτήτων καὶ μὲ ἀρκετὲς «γκάφες», ποὺ ὀφείλονταν προφανῶς σὲ ἀπειρία. Συνέπεια τῶν λόγων αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ πρόωρη «ἀναδόμηση» τῆς κυβερνήσεως τὸν περασμένο Ἰούλιο.

2. Σὰ μέτρα γενικῆς ἀποδοχῆς ἀπὸ ὅσους ἤθελαν τὴν ἀλλαγὴ μποροῦμε νὰ ἀναφέρουμε: τοὺς νόμους γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἀντίσταση, τὴν ψῆφο στοὺς 18άρηδες, τὸν πολιτικὸ γάμο, τὰ μονοτονικὸ κ.λ.π. Ἐπίσης τὴν ἵδρυση τῶν Ὑπουργείου Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, Νέας Γενιᾶς καὶ Ἔρευνας, κ.ἄ.

Μέτρα γενικῆς ἀποδοχῆς μὲ σοβαρὲς, ὅμως, ἐπιφυλάξεις εἶναι: Οἱ νόμοι γιὰ τὰ ΑΕΙ καὶ τὸ συνδικαλισμό.

Ἀντίθετα, τὰ μέτρα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ νέφους καὶ τοῦ μεγάλου θέματος τῆς ὑγείας προκάλεσαν ἔντονες ἀντιδικίες καὶ εἶχαν ἀρνητικὰ μᾶλλον ἀποτελέσματα.

Στὸν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὅπως ἔγινε φανερὸ ἀπὸ τὴν πρώτη τηλεοπτικὴ συνέντευξη τοῦ Πρωθυπουργοῦ στὴν Ἀμερικανικὴ ABC, ἐγκαταλείφτηκε ἡ γραμμὴ τῶν συνθημάτων «Ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ», «Ἔξω ἀπὸ τὴν ΕΟΚ», «Ἔξω οἱ βάσεις» καὶ ἔγινε στροφὴ πρὸς τὶς κεντρῶες θέσεις, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποδώσει ἀκόμα θετικὸ ἔργο. Μὲ τὴν Τουρκία ἐπιδιώχθηκε ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου —τὸν ὁποῖο τὸ ΠΑΣΟΚ εἶχε καταδικάσει σὰν ἀντιπολίτευση— μὲ προσφυγὴ μάλιστα στὸ περίφημο «μορατόριουμ». Στὸ Κυπριακὸ ἡ νέα γραμμὴ δὲν ἀπέφερε οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα. Ἀντίθετα ὁδήγησε σὲ δυσκολίες μὲ τὴν κυπριακὴ κυβέρνηση. Ὁ φάκελλος τῆς Κύπρου δὲν ἀνοιξε ἀκόμα καὶ ὁ τρόπος ποὺ θὰ γίνει δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ἑνὸς ἀξιοπρεποῦς ἀλλὰ ὁριστικοῦ ἐνταφιασμοῦ τῆς ὑποθέσεως. Στὰ πλαίσια, τέλος, τῆς «περήφανης καὶ πολυδιάστατης» ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ ἔντονη ὑποστήριξη τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου δὲν προσκόμισε στὴ Χώρα τὰ ἀναμενόμενα ὑλικὰ ἀνταλλάγματα — τὸν καταιγισμὸ πετροδολλαρίων.

Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ δὲν ὁδήγησε σὲ ἀνάκαμψη. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Πρωθυπουργὸς μετριόφρονα ἰσχυρίστηκε ὅτι συντέλεσε ἁπλῶς «νὰ ἀνακόψει τὸν κατήφορο τῆς οἰκονομίας». Ἡ πραγματικότητα εἶναι ὅτι ἐπιβράδυνε τὴν κατολίσθηση τῆς οἰκονομίας, χωρὶς νὰ εἶναι φανερὰ καὶ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα. Γιὰ νὰ εἴμαστε ὅμως δίκαιοι ἡ κατάσταση θὰ ἦταν πολὺ χειρότερη, ἐὰν συνεχιζόταν ἡ πολιτικὴ τῆς Ν.Δ. Βέβαια, ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως οὐδέποτε διατυπώθηκε ὁλοκληρωμένα καὶ μὲ σαφήνεια. Αὐτὸ ἀναμένεται νὰ γίνει μὲ τὸ πενταετὲς καὶ τὸ νέο προϋπολογισμὸ στὸ τέλος τοῦ χρόνου. Ἀμφίβολο, ὅμως, εἶναι ἂν ἐξασφαλιστοῦν κεφάλαια γιὰ σοβαρὲς ἐπενδύσεις, ποὺ εἶναι ἡ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνάκαμψη. Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, μὲ ὅσα ἐξαγγέλθησαν κατὰ τὴν προεκλογικὴ περίοδο γιὰ τὶς «κοινωνικοποιήσεις», ἔχει ἐπηρεαστεῖ δυσμενῶς καὶ υἱοθέτησε μιὰ ἀρνητικὴ στάση. Οὔτε εἶναι φανερό, ἐξ ἄλλου, ἀπὸ ποῦ θὰ ἀντλήσουν τὸ Δημόσιο καὶ οἱ Δημόσιοι Ὀργανισμοὶ τὰ κεφάλαια ποὺ χρειάζονται γιὰ σοβαρὰ ἐπενδυτικὰ προγράμματα. Ἡ εἰσοδηματικὴ πολιτικὴ ὠφέλησε τὰ χαμηλὰ εἰσοδήματα σημαντικά, ὅταν ἐξαγγέλθηκε. Ἀντίθετα ζημίωσε τὰ μεσαῖα καὶ ἀνώτερα εἰσοδήματα τῶν μισθοσυντήρητων, λόγω τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων, τῶν τιμολογίων τῶν Δημοσίων Ὀργανισμῶν καὶ τοῦ τιμαρίθμου.

Γιὰ μιὰ σοσιαλιστικὴ κυβέρνηση ἡ ἀποκατάσταση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ ἡ ἐξυγίανση τῆς λειτουργίας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος ἀπὸ τὶς δολιοφθορὲς τῆς Δεξιᾶς, πιστευόταν ὅτι θὰ ἦταν τὸ πρῶτο της μέλημα. «Ὁ λαὸς κυρίαρχος» εἶναι ἄλλωστε τὸ βασικὸ σύνθημα τοῦ ΠΑΣΟΚ. Καὶ ὅμως οἱ προσδοκίες αὐτὲς δὲν ἐπαληθεύτηκαν ὅσο ἔπρεπε καὶ ἦταν ἐφικτό: α) Ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως ὑπῆρξε ἀναντίρρητα σημαντικὸ ἔργο, σὲ ὅσο βαθμὸ ἔχει ἤδη πραγματοποιηθεῖ. β) Δὲν συνέβη ὅμως τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἐξυγίανση τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν Δημοσίων Ὀργανισμῶν. Τὰ μέτρα ποὺ ἔχουν ληφθεῖ δὲν ἔπεισαν ὅτι ἀποβλέπουν στὴν ἐπιβολὴ τῆς ἀξιοκρατίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἔδωσαν τὴν ἐντύπωση ὅτι στοχεύουν στὴν ἀντικατάσταση τῶν ὀργάνων τῆς Ν.Δ. ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ ΠΑΣΟΚ. Γι' αὐτὸ οἱ καταγγελίες τῆς Ν.Δ. γιὰ ἀπόπειρα κομματικοποιήσεως τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ προσλαμβάνουν κάποια ἀληθοφάνεια. γ) Ἡ πάταξη τῆς διαφθορᾶς δὲν ἔχει σημειώσει ἀξιόλογη πρόοδο μέχρι σήμερα. δ) Στὸν τομέα τῆς ἐνημερώσεως πραγματοποιήθηκε σημαντικὴ βελτίωση στὰ κρατικὰ μέσα (ραδιόφωνα – τηλεόραση) σχετικὰ μὲ τὸ παρελθόν. Ἀλλὰ αὐτὴ μὲ κανένα τρόπο δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἱκανοποιητική. δ) Γιὰ ὅλα, ὅμως, αὐτὰ τὰ σφάλματα καὶ τὶς παραλείψεις θὰ ἦταν ἐπιεικὴς ὁ ἀντικειμενικὸς κριτής, ἐὰν ἡ Κυβέρνηση ἔσπευδε ἀπὸ τὸν πρῶτο μήνα, ὅπως εἶχε ὑποχρέωση, νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἀνόθευτη ἐφαρμογὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ψηφίζοντας τὸ νόμο τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς, ὅπως καὶ τῆς χρηματοδοτήσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν οἰκονομικῶν τῶν κομμάτων, ποὺ ἀποτελοῦσαν ἄλλωστε βασικὰ κεφάλαια τοῦ «συμβολαίου τιμῆς», τὸ ὁποῖο συνῆψε τὸ ΠΑΣΟΚ μὲ τὸ λαὸ κατὰ τὴν προεκλογικὴ περίοδο, ὅπως ἰσχυρίζεται.

3. Ἀπὸ αὐτὰ ἐν τούτοις, τίποτε δὲν ἔγινε. Ἀντίθετα τὸ ΠΑΣΟΚ ἔσπευσε νὰ ψηφίσει τὸ νόμο γιὰ τὴν κατάργηση τοῦ σταυροῦ προτιμήσεως, ποὺ μὲ τὸ σύστημα τῆς ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς μεταβάλλει τὰ κόμματα σὲ ἐντελῶς προσωποπαγῆ καὶ νομιμοποιεῖ σὲ ἕνα βαθμὸ τὴν ἐνατίον τοῦ ΠΑΣΟΚ κατηγορία γιὰ ὁκλοκληρωτικὲς τάσεις. Ἡ κυβέρνησης, βέβαια, ὑποσχέθηκε νὰ φέρει σύντομα

πρὸς ψήφιση τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν κομμάτων, ὅπως ἐπίσης καὶ ἕνα γιὰ τὴν καθιέρωση «ἑνὸς συστήματος ἁπλῆς ἀναλογικῆς». Ὑπάρχει, ἑπομένως, σοβαρὴ ὑπαναχώρηση. Καὶ ἡ ὑπαναχώρηση αὐτὴ ἔγινε ἀκόμα περισσότερο ἀνησυχητικὴ, μὲ τὴν πρόσφατη «ἐμπιστευτικὴ» ἀνακοίνωση τοῦ Πρωθυπουργοῦ στοὺς δημοσιογράφους, ὅτι τὸ σύστημα, ποὺ ἔχει ὑπ' ὄψη του, θὰ περιορίζει τὴν ἀναλογικὴ στοὺς 200 βουλευτές, ἐνῶ οἱ ἄλλοι 100 θὰ κατανέμονται μεταξὺ τῶν δύο μεγαλύτερων κομμάτων, γιὰ νὰ «ἐξασφαλίζεται αὐτοδύναμη μονοκομματικὴ κυβέρνηση»!

Ἀλλὰ ἔτσι δὲν θὰ ἔχουμε ἀναλογική. Θὰ ἔχουμε ἕνα χειρότερο σύστημα ἐνισχυμένης. Καὶ αὐτὸ θὰ ὁδηγήσει, κατὰ πᾶσα πιθανότητα, στὴ σύμπηξη δύο παρατάξεων ποὺ θὰ σταθοῦν ἀντιμέτωπες ἡ μιὰ στὴν ἄλλη. Θὰ ὁδηγήσει δηλαδὴ σὲ πλήρη πόλωση, σὲ ἀνοιχτὸ ἐθνικὸ διχασμό. Γιατὶ ἡ Δεξιὰ θὰ φροντίσει ὁπωσδήποτε νὰ παραμείνει ἑνωμένη. Τὸ ΠΑΣΟΚ μόνο του δὲν θὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει καὶ θὰ ἀναγκαστεῖ νὰ συμμαχήσει μὲ τὴν Ἀριστερά. Ἀλλιῶς θὰ εἶναι ὑπεύθυνο γιὰ τὴ τυχὸν νίκη τῆς Δεξιᾶς στὴν ἐκλογικὴ ἀναμέτρηση καὶ τὴν ἐπιστροφή της στὴν ἐξουσία. Ὁπωσδήποτε ἕνας νόμος τῆς φύσεως αὐτῆς θὰ ἀποτελέσει ἀντιγραφὴ τῶν μεθόδων τῆς Δεξιᾶς γιὰ τὴ νόθευση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

V. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Πρὶν ἀπὸ τὶς Δημοτικὲς Ἐκλογὲς λεγόταν ὅτι «εἶναι προφανὴς ἡ φθορὰ τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει εἰσπράκτορας». Μὲ τὶς Δημοτικὲς Ἐκλογὲς διαπιστώθηκε ἡ ὕπαρξη σημαντικῆς φθορᾶς. Διαπιστώθηκε, ἐπίσης, ὅτι ἐπειδὴ στὴ Βουλὴ δὲν ὑπάρχει ἡ ΕΔΗΚ — τὸ κόμμα τοῦ Κέντρου— εἰσπράκτορες τῆς φθορᾶς αὐτῆς εἶναι τὰ δύο ἄκρα, ἡ Ν.Δ. καὶ περισσότερο τὸ Κ.Κ.Ε.

Ἐπέστρεψε πρὸς τὴ Δεξιὰ ἕνα ποσοστὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ ΠΑ.ΣΟΚ, ποὺ ἀπογοητεύθησαν ἰδίως ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ του πολιτική. Καὶ ἔφυγε πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἕνα ἄλλο, ἀπὸ ὅσους πίστεψαν στὰ συνθήματα, ποὺ τώρα ἔχουν ἐγκαταλειφθεῖ —«Ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ», «Ἔξω ἀπὸ τὴν ΕΟΚ», «Ἔξω οἱ βάσεις» κ.λ.π. Καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πίστεψαν στὶς «κοινωνικοποιήσεις», ποὺ τώρα δὲν τὶς βλέπουν.

2. Μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῶν Δημοτικῶν Ἐκλογῶν διαφαίνεται ὅτι πολὺ σύντομα θὰ προβληθεῖ ἀπὸ τὴ Δεξιὰ τὸ ἐπιχείρημα τῆς δυσαρμονίας μεταξὺ Βουλῆς καὶ Κοινῆς Γνώμης, μὲ ὅλες τὶς γνωστὲς συνέπειας γιὰ τὴν ὁμαλὴ ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ὁπωσδήποτε τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἐντείνουν τὸν ἀγώνα μεταξὺ Ν.Δ. καὶ ΠΑ.ΣΟ.Κ. καὶ θὰ αὐξήσουν τὴν πίεση τοῦ Κ.Κ.Ε. πρὸς τὸ ΠΑΣΟΚ γιὰ «ἑνότητα καὶ συνεργασία». Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ν.Δ. μίλησε ἤδη ξεκάθαρα γιὰ «τρομοκρατία» ποὺ ἀσκήθηκε ἀπὸ τὸ ΠΑΣΟΚ στὸν ὑπαιθρο καὶ τὰ χωριὰ καὶ ἀναφέρθηκε σὲ «διχασμὸ τοῦ λαοῦ, ποὺ ἔχει ἤδη ἀρχίσει», γιὰ νὰ καταλήξει, ὅτι «παύει πιὰ γιὰ τὴ Ν.Δ. ἡ τακτικὴ τοῦ ἤπιου κλίματος». Τὸ ΠΑΣΟΚ, ἀπαντώντας, μὲ δήλωση τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου του, κατηγόρησε τὴ Ν.Δ. «ὅτι ἔχει σὰν στόχο τὴ διαίρεση καὶ τὴν πόλωση» καὶ τόνισε ὅτι στόχος τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. εἶναι «ἡ συμφιλίωση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ἔτσι, ἐνῶ ἡ Κυβέρνηση διατυμπανίζει ὅτι ἡ πολιτική της ἀποβλέπει στὴν ἐθνικὴ ἑνότητα, ἡ Ν.Δ., μὲ ἐντεινόμενη ὀξύτητα ἀλλὰ

καὶ ἀληθοφάνεια, θὰ κατηγορεῖ τὸ ΠΑΣΟΚ ὅτι ὁδηγεῖ τὴ χώρα σὲ ἐθνικὸ διχασμὸ —παρασιωπώντας, βέβαια, ὅτι ἡ ἐξουθένωση τοῦ Κέντρου καὶ ἡ μορφὴ τῆς σημερινῆς Βουλῆς εἶναι ἔργο δικό της. Ἡ ἐπίκληση, ὅμως, τοῦ κινδύνου αὐτοῦ ἔχει καὶ ἕναν ἄλλο βασικὸ σκοπό: Νὰ σταματήσει τὴν ἐπιχείρηση «ἀλλαγή», γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε στὸ πρὶν ἀπὸ τὶς ἐκλογὲς τοῦ 1981 καθεστώς!...

3. Μετὰ τὴν κατάργηση τοῦ σταυροῦ προτιμήσεως, ἡ καθυστέρηση στὴν κατάθεση τοῦ νομοσχεδίου γιὰ τὸ ἐκλογικὸ σύστημα θὰ ἀναστείλει κάθε φυσιολογικὴ ζύμωση γιὰ κομματικὲς ἀνασυντάξεις, ποὺ εἶναι τόσο ἀναγκαῖες. Θὰ μποῦμε σὲ περίοδο παρασκηνιακῶν ἐνεργειῶν καὶ συνωμοσιῶν, ἰδίως ἐὰν αἰωρεῖται ἡ ἀπειλὴ τοῦ νέου πολωτικοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, ποὺ ἀνέφερε ὁ κ. Πρωθυπουργός. Ἡ τυχόν, ἐξ ἄλλου, ψήφιση τοῦ τελευταίου αὐτοῦ θὰ δημιουργήσει, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, τὸν κίνδυνο νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ πόλωση μὲ τὴν συγκρότηση δύο παρατάξεων ἑτοίμων νὰ ἀλληλοεξοντωθοῦν.

Εἶναι ἀναντίρρητο, ὅμως, ὅτι οὔτε ἡ ἐσωτερικὴ κατάσταση, οὔτε ἡ διεθνὴς ἐπιτρέπουν μιὰ νέα διαίρεση τοῦ λαοῦ σὲ δύο ἀντιμαχόμενες παρατάξεις. Ὁ ἐθνικὸς διχασμὸς εἶναι μιὰ πολυτέλεια, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σηκώσει ἡ χώρα σήμερα. Ἔτσι ἂν ἡ κυβέρνηση ἐπιθυμεῖ πράγματι τὴν ἐθνικὴ συμφιλίωση, ἂν θέλει νὰ καταρρίψει ἀποστομωτικὰ τὴν κατηγορία ὅτι ἀποβλέπει στὴ δημιουργία μονοκομματικοῦ κράτους, πρέπει νὰ ἐπιδιώξει, χωρὶς καμμιὰ καθυστέρηση, τὴν ἐκτόνωση. Καὶ αὐτὸ θὰ γίνει μόνον ἂν καταθέσει ἀμέσως στὴ Βουλὴ τοὺς νόμους τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς, τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν κομμάτων καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν οἰκονομικῶν τους.

Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ μπορεῖ, βέβαια, νὰ ἀσκήσει εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἀξιοποιώντας τὶς ἀπὸ τὸ Σύνταγμα εὐρεῖες ἁρμοδιότητές του. Ἔτσι, ἄλλωστε, θὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ὑλοποίηση τῶν παραινέσεών του γιὰ «ἥπιο πολιτικὸ κλίμα καὶ ἐθνικὴ ὁμοψυχία».

4. Μόνο μὲ τὴν ψήφιση τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς καὶ τὴν ἐκτόνωση, ποὺ θὰ ἐπακολουθήσει, θὰ γίνει δυνατὸ νὰ διαμορφωθεῖ ὑγιὴς συγκρότηση κομμάτων μὲ σαφῆ ἰδεολογικὴ τοποθέτηση, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ κοινοβουλευτικὸ πολίτευμα. Σὲ μιὰ τέτοια ἀναμόρφωση τῆς κομματικῆς διαρθρώσεως τὸ κόμμα τοῦ Κέντρου, ἡ ΕΔΗΚ —καὶ ὄχι τὰ ἤδη κατασκευασμένα ἢ ὑπὸ κατασκευὴ «κεντροδεξιὰ» σχήματα, ποὺ εἶναι ψευδώνυμα τῆς Δεξιᾶς— θὰ μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσει τὴ μεγάλη του ἀποστολὴ γιὰ τὴν ἄμβλυνση τῶν παθῶν καὶ τὴν ἤρεμη κάθε φορὰ μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας στὸ νικητὴ τῶν ἐκλογῶν.

Βέβαια μὲ τὴν ἁπλὴ ἀναλογικὴ οἱ κυβερνήσεις τοῦ μέλλοντος θὰ εἶναι κυβερνήσεις συνεργασίας τῶν κομμάτων. Δὲν θὰ στηρίζονται σὲ τεχνητές, ἀλλὰ σὲ πραγματικὲς κοινοβουλευτικὲς πλειοψηφίες.

Έτσι, όμως, θα είναι πραγματικά και όχι πλασματικά ισχυρές, γιατί θα έκφράζουν την έκάστοτε πλειοψηφία τοῦ λαοῦ.

Μόνο μὲ τέτοιες κυβερνήσεις θὰ μπορέσει: νὰ συνεχιστεῖ ἀπρόσκοπτα καὶ ἀποτελεσματικὰ ἡ πολιτικὴ γιὰ τὴν ὑλοποίηση τῆς ἐξελικτικῆς ἀλλαγῆς, ποὺ εἶναι τόσο ἀναγκαία γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἔθνους καὶ νὰ προστατευθεῖ ἀποφασιστικὰ ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία καὶ ἡ ἐδαφικὴ μας ἀκεραιότητα.

Μὲ τέτοιες κυβερνήσεις, τέλος, θὰ μπορέσει ἡ χώρα μας νὰ ἐκπληρώσει πλήρως, τὸ σημαντικὸ ρόλο ποὺ τῆς ἀνήκει γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ): Κύριε Πρόεδρε σχετικὰ μὲ τὸ εἶδος τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, ἐνισχυμένης καὶ ἁπλῆς ἀναλογικῆς, θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ στὴν ἄποψη καὶ τοῦ κ. Παπανδρέου καὶ τῆς Κυβερνήσεως γενικώτερα, ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ σύστημα πρέπει νὰ ἔχει μία μικτή, ἂς ποῦμε, μορφή. Δηλαδὴ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ νὰ ἐξασφαλίζει τὴν ὅσο τὸ δυνατὸ εὐρύτερη λαϊκὴ ἐκπροσώπιση στὴ Βουλή, ἀλλὰ ταυτοχρόνως, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, νὰ διασφαλίζει τὴν Κυβερνητικὴ σταθερότητα. Γιατί, κατὰ τὴν ἄποψη τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἔλλειψη αὐτῆς τῆς σταθερότητας εἶναι ζημιογόνα γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου.

Ποιὰ εἶναι ἡ δική σας γνώμη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ: Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἐρώτηση. Εἶναι καίρια ἡ ἐρώτηση. Ἐγκαταλείψαμε τὴν ἁπλὴ ἀναλογική, ξέρετε γιατί; Διότι ὁδηγεῖ δῆθεν σὲ ἀκυβερνησία. Πότε δοκιμάσαμε τὴν ἁπλὴ ἀναλογική; Μόνο τὸ 1950. Βέβαια δὲν εἴχαμε κυβερνητικὴ σταθερότητα τότε, ὄχι ὅμως λόγω τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς, ἀλλὰ λόγω τῆς παρεμβάσεως τῶν ἀνακτόρων καὶ τῶν συμμάχων. Ἐν τούτοις οἱ κυβερνήσεις ἐκεῖνες, ποὺ δὲν ἦταν σταθερὲς καὶ δὲν ἦταν ἰσχυρές, ἦταν οἱ κυβερνήσεις ποὺ ἔθεσαν τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς συμφιλιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Κατόπιν πήγαμε στὸ πλειοψηφικὸ ἢ στὴν ἐνισχυμένη, ποὺ δίδουν μονοκομματικὲς ἰσχυρὲς κυβερνήσεις. Καὶ τί εἰσέπραξε ἡ Ἑλλάδα; Τὶς συμφωνίες τῆς Ζυρίχης, τὴ διαίρεση τοῦ χωρισμοῦ της σὲ δύο παρατάξεις, σὲ «ἐθνικόφρονες» καὶ μή, τὸ στεῖρο ἀντικομμουνισμό, τὴ βία καὶ νοθεία τοῦ '61, τὶς παρεμβάσεις τῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἀποστασία τοῦ '65, τὴ δικτατορία καὶ τελικὰ τὴν τραγωδία τῆς Κύπρου! Αὐτὰ εἶναι τὰ καλὰ τῶν «ἰσχυρῶν» μονοκομματικῶν κυβερνήσεων, οἱ ὁποῖες στηρίζονται σὲ τεχνητὲς πλειοψηφίες. Ἀλλὰ οἱ ἰσχυρὲς αὐτὲς κυβερνήσεις εἶναι ὑπεύθυνες καὶ γιὰ τὴ δομικὴ κακεξία, γιὰ τὴν πραγματικὴ καθυστέρηση —οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ— ποὺ παρουσιάζει ἡ χώρα. Αὐτὲς οἱ μονοκομματικὲς κυβερνήσεις ἔχουν νὰ καυχῶνται ὅτι ἔδωσαν στὴν ἀνθρωπότητα τὸ σύμβολο γιὰ τὴν κακοποίηση τοῦ φυσικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος: Τὸ νέος ποὺ μετάτρεψε

τὴν Ἀθήνα ἀπὸ «Ἰοστεφὲς» σὲ «νεφοστεφὲς ἄστυ». Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ λαμπρὸ κατόρθωμα τῶν μονοκομματικῶν κυβερνήσεων.

Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν δεινῶν τοῦ ἔθνους μεταπολεμικά, ὀφείλεται στὶς ἰσχυρὲς μονοκομματικὲς κυβερνήσεις, ποὺ στηρίζονταν ὄχι σὲ πραγματικὲς πλειοψηφίες τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ σὲ φτιαχτὲς κοινοβουλευτικὲς πλειοψηφίες.

Τί κυβερνήσεις θέλει ἡ Ἑλλάδα; Θέλει κυβερνήσεις συμμαχικές, ποὺ εὔκολα σχετικὰ μποροῦν νὰ σχηματιστοῦν, γιατὶ ἡ πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι προοδευτική. Καὶ ἀκόμη μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν σὲ μιὰ ἀλλαγή, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ἐξελικτικὴ καὶ τὴν ὁποία ὅλος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ἀκολουθήσει. Θὰ τὴν δεχθοῦν ἀκόμα καὶ οἱ συντηρητικοὶ ὀπαδοὶ τῆς «Ν.Δ.». Μόνο οἱ ἀκραῖοι, ἴσως, δὲ θὰ τὴν ἀκολουθήσουν. Ὅποιος λοιπὸν μιλᾶ γιὰ τὸ «ὄπιο» τῶν ἰσχυρῶν μονοκομματικῶν κυβερνήσεων, πρέπει νὰ ξέρει ὅτι μιλᾶ γιὰ ἕνα ἀπὸ τοὺς πιὸ βασικοὺς παράγοντες, ποὺ διέφθειραν τὴν πολιτικὴ ζωὴ καὶ ζημίωσαν τὸν τόπο. Καὶ εἶμαι εὐτυχὴς διότι μὲ τὴν ἐρώτηση τοῦ κ. Παπαγεωργίου μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω τὴν ταπεινή μου γνώμη πάνω στὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα.

ΜΑΛΤΕΖΟΣ (Ἀνταποκριτὴς Ἀμερικανικῶν τηλεοπτικῶν δικτύων M.N.S.): Μᾶς μιλήσατε γιὰ τὸν φάκελλο τῆς Κύπρου καὶ θἄθελα νὰ μᾶς δώσετε περισσότερα στοιχεῖα.

Ι. Ζ.: Στὴν Κύπρο ἔχουμε ἐγκλήματα, ὑπάρχουν προδοσίες, ὑπάρχουν κακουργήματα. Τελικὰ σκεφθήκαμε νὰ παραπέμψουμε τὴν ὑπόθεση τῆς Κύπρου σὲ μία «Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ» τῆς Βουλῆς! Ἔ, αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν μπορεῖ νὰ κάμει τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ καταλογίσει πολιτικὲς εὐθύνες. Ἂν ἀρχίσουμε ὅμως μὲ τὶς πολιτικὲς εὐθύνες, θὰ πᾶμε σὲ μιὰ φιλολογία, ποὺ δὲν θὰ τελειώσει ποτέ! Ξέρετε ὅτι, μὲ τὸ νόμο περὶ «εὐθύνης Ὑπουργῶν» ποὺ ἰσχύει, πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀδικήματα ἔχουν ἤδη παραγραφεῖ. Ἑπομένως παραγράφησαν καὶ γιὰ τοὺς συνεργούς τῶν Ὑπουργῶν. Ἡ ὁδὸς τὴν ὁποία ἀκολουθοῦμε εἶναι ἕνας ἀξιοπρεπής, ἀλλὰ ὁριστικὸς ἐνταφιασμὸς τοῦ Κυπριακοῦ. Ξέρετε, οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς διατήρησαν σὲ ἰσχὺ τὸν «περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν» νόμο τῆς δικτατορίας ποὺ ἐξαιρεῖ τὴν ἀμέλεια ἀπὸ τοὺς λόγους ἐγκλήσεως τῶν Ὑπουργῶν. Ἡ ὅλη διατύπωση τοῦ νόμου εἶναι πάρα πολὺ ἐπιεικής. Οἱ δὲ προθεσμίες παραγραφῆς εἶναι πάρα πολὺ σύντομες.

Ὅπως ξέρετε, ἔχουν ὑποβληθεῖ δύο μηνύσεις ἰδιωτῶν. Κατόπιν ὅμως παρεμβάσεως τῆς κυβερνήσεως τῆς Ν.Δ.» ἀνεστάλη ἡ ἀνάκριση.

Ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνει τώρα εἶναι ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνηση νὰ διατυπώσει τὴν κατηγορία. Νὰ συστήσει μιὰ ἀνακριτικὴ ἐπιτροπὴ μὲ ὑποχρέωση νὰ προχωρήσει στὴν ἔρευνα ὅλων τῶν φακέλλων.

Δὲν θὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς ὅλοι οἱ φάκελλοι, γιατὶ ἀνήκει στὴ διακριτικὴ ἐξουσία τοῦ κάθε Ὑπουργοῦ νὰ ἀπο-

φασίσει, ἂν ἡ κοινοποίηση αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ ἐγγράφου ζημιώνει ἢ ὄχι τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Καὶ οἱ καλούμενοι ἀπ' αὐτὴν ὡς μάρτυρες θὰ μποροῦν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν μαρτυρία τους!

Ἑπομένως ἡ ἱερὴ ὑπόθεση τοῦ φακέλλου τῆς Κύπρου, κινδυνεύει, νὰ καταλήξει σὲ ἕνα πολὺ μεγάλο φιάσκο. Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἐρώτηση.

ΣΤΑΓΚΟΣ (ΤΑ ΝΕΑ): Κύριε Πρόεδρε, μία δυσάρεστη ἐρώτηση κατ' ἀρχὴν θὰ σᾶς κάνω.

Ι.Ζ.: Ἀγαπητέ μου, ἐγὼ τρέφομαι μὲ τὰ δυσάρεστα!

ΣΤΑΓΚΟΣ: Κλειδὶ τῶν μελλοντικῶν ἐξελίξεων στὴ χώρα, ἔτσι ὅπως καὶ στὸ κείμενό σας διατυπώνεται, εἶναι «πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀσκήσει εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας». Ἐσεῖς ὅμως ὁ ἴδιος στὴν Βουλὴ ἐπικρίνατε τὴν ὑπέρμετρη ἐκχώριση ἁρμοδιοτήτων καὶ ἐξουσιῶν στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Τί ἀκριβῶς ἐννοεῖτε μὲ αὐτὴ τὴν ἐπίκληση τῆς παρέμβασης τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Ι. Ζ.: Πολὺ - πολὺ χαίρομαι γιὰ τὴν ἐρώτηση. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε μονοκόμματοι. Ἡ ζωή, ξέρετε, δὲν εἶναι μονοκόμματη καὶ «οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ». Ἔχουν δώσει στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ὑπερβολικὲς ἐξουσίες. Ἔ, νὰ μιὰ εὐκαιρία νὰ τὶς χρησιμοποιήσει ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Νὰ φωνάξει τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ νὰ τοῦ πεῖ: Ἀγαπητέ μου, ἡ σωτηρία τοῦ ἔθνους ἐπιβάλλει νἄχουμε ἕνα τίμιο καὶ μόνιμο ἐκλογικὸ νόμο —τὴν ἁπλὴ ἀναλογική. Ἂν τὸ κάνει αὐτὸ ὁ κ. Καραμανλῆς, θὰ δικαιωθεῖ. Ξέρετε, εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ αὐστηροὺς ἐπικριτές του. Ὄχι, γιὰ προσωπικοὺς λόγους, βέβαια. Ἔχουμε μιὰ διαφορετικὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ «πολιτικῶς φέρεσθαι» καὶ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἔθνους σ' αὐτὴ τὴν περίοδο. Ἀλλά, ἐὰν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας αὐτὴ τὴ στιγμὴ παρέμβει καὶ φέρει τὴν πολιτικὴ στὸν ἴσιο δρόμο δὲν θὰ τοῦ πῶ μπράβο; Ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ τοῦ ποῦμε μπράβο! Καὶ αὐτὸ τὸ μήνυμα θέλω νὰ μεταβιβαστεῖ στὸν ἑλληνικὸ λαό. Ἔτσι καὶ οἱ ὑπερβολικὲς ἐξουσίες μπορεῖ νὰ ὠφελήσουν.

ΓΑΤΟΣ (ΕΘΝΟΣ): Μιλᾶτε συνέχεια γιὰ ἁπλὴ ἀναλογική. Ταυτόχρονα ἔχετε ἕνα ὁλόκληρο κεφάλαιο στὸ ὁποῖο λέτε ὅτι «δὲν ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα κόμματα ἀρχῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ΚΚΕ». Συμμαχικὲς κυβερνήσεις ποὺ προϋποθέτει ἡ ἁπλὴ ἀναλογικὴ χωρὶς κόμματα ἀρχῶν εἶναι δυνατές; Δὲν φθάνουμε στὸ συμπέρασμα τὸ χθεσινὸ τοῦ κ. Παπανδρέου, στὸν ἰσχυρισμό του, ἂν θέλετε, ὅτι οἱ χῶρες τῆς Περιφέρειας ἀναγκαστικὰ θὰ ἔχουν μιὰ πολιτικὴ διπολική;

Ι. Ζ.: Φοβᾶμαι ὅτι κάνει φοβερὸ λάθος. Ἴσως εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο λάθος, ποὺ κάνει ὁ κ. Παπανδρέου. Διότι στὴν Ἱσπανία τί ἔγινε; Ὁ Γκονζάλες δὲν εἶναι ὁ σοσιαλιστὴς τοῦ ΠΑΣΟΚ. Εἶναι ὁ δημοκράτης σοσιαλιστὴς τῆς ΕΔΗΚ, τοῦ Ζίγδη. Δεῖτε, τὸ πρόγραμμα ποὺ πρόβαλε ὁ Γκονζάλες, δεῖτε καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ΕΔΗΚ! Καὶ πέστε μου, πόσο μοιάζει τὸ πρόγραμμα τοῦ Γκονζάλες μὲ τὸ πρό-

γραμμα τοῦ ΠΑΣΟΚ; Γιατί; Γιατὶ ὁ Γκονζάλες πιστεύει ὅτι σὲ κράτη σὰν καὶ τὰ δικά μας χρειάζεται ἡ μετριοπάθεια, ὁ μέσος δρόμος.

Στὴν εἰσήγηση μου λέγω καὶ κάτι ἄλλο. Δὲν φθάνει μόνο ἡ ἁπλὴ ἀναλογική, πρέπει νὰ βγεῖ καὶ ἕνας νόμος γιὰ τὴν ὀργάνωση τῶν κομμάτων καὶ ἀκόμα ἕνας ἄλλος γιὰ τὰ οἰκονομικά τους. Ἡ πρότασή μου δὲν εἶναι ἁπλὴ ἀναλογικὴ ἔτσι στὸν ἀέρα! Εἶναι ἁπλὴ ἀναλογικὴ σὲ συνδυασμὸ μὲ τοὺς νόμους ποὺ θὰ καθορίζουν τοὺς κανόνες γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ τὰ οἰκονομικὰ τῶν κομμάτων, ὅπως θέλει τὸ Σύνταγμα. Τότε μόνο θὰ προχωρήσουμε ἀπὸ τὴν προχειρότητα στὴν πολιτικὴ ὑπευθυνότητα. Γιὰ σκεφθεῖτε ὅτι εἴμαστε ἡ μόνη χώρα ποὺ δὲν ἔχει στὴ Βουλὴ αὐτὴ τὴ στιγμή, ὄχι μόνο προπολεμικό κόμμα, μὰ οὔτε ἕνα κόμμα μὲ ἱστορία πάνω ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε. Μά, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχει πολιτικὴ ζωὴ ἔτσι; Γιὰ τοῦτο νομίζω ὅτι κάνει μεγάλο σφάλμα ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου. Καὶ ξέρετε τί θὰ τοῦ ποῦν; Ὑποστηρίζεις τὴ διπολικὴ ἄποψη, γιατὶ αὔριο σκέπτεσαι νὰ συμμαχήσεις μὲ τὴν «Ν.Δ.» ἢ μὲ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα. Αὐτὸ θὰ τοῦ ποῦν. Καὶ σεῖς ποὺ ἔχετε πεῖρα, ποὺ ξέρετε ὅτι οἱ Ἕλληνες πολλὲς φορὲς χρησιμοποιοῦν τὴ μέθοδο τοῦ «ἄλλα λέγω, ἄλλα σκέπτομαι, ἄλλα κάνω», θὰ ὑπονοοῦν ὅτι στὴν οὐσία αὐτὸ εἶναι μία προαγγελία μετώπου μὲ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα, ὅσα καὶ νὰ τοῦ καταλογίζει ὁ κ. Παπανδρέου αὐτὴ τὴ στιγμή. Διότι, λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ δεχθοῦν ὅτι θὰ κάνει τὸ δικομικὸ σύστημα γιὰ νὰ προσφέρει τὴν ἐξουσία στὴ Δεξιά. Γιὰ τοῦτο νομίζω ὅτι μ' ὅλη τὴν ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση ποὺ ἔχω στὸν Πρωθυπουργό, ἡ σημερινή του δήλωση ὑπῆρξε μέγα φάλμα.

ΒΙΚ (Ἀνταποκρίτρια Σουηδικῶν ἐφημερίδων): Λέτε, ὅτι, στὶς τελευταῖες ἐκλογὲς δὲν ὑπῆρχαν Κεντρῶοι ὑποψήφιοι καὶ γι' αὐτὸ ὁ λαὸς ψήφισε ΠΑΣΟΚ. Μά, δὲν ὑπῆρχε ἡ Βιργινία Τσουδεροῦ;

Ι. Ζ.: Δὲν μιλοῦσα γιὰ τὶς δημοτικὲς ἐκλογές, ἀλλὰ γιὰ τὶς βουλευτικές. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς τελευταῖες δημοτικὲς ἐκλογές, ἂν θέλετε τὴν γνώμη μου, ἡ κ. Τσουδεροῦ δὲν ἐκπροσωποῦσε κεντρῶες δυνάμεις. Ὁ συνδυασμός της ὑπῆρξε μιὰ ἄλλη προσπάθεια ἐμφανίσεως ἑνὸς ψευδεπίγραφου δεξιοῦ, δῆθεν κεντρώου σχήματος, ποὺ ἀπέβλεπε αὐτὴ τὴ φορὰ περισσότερο νὰ προσελκύσει τοὺς δυσαρεστημένους τῆς «Ν.Δ.», παρὰ ἐκείνους τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἄλλωστε, ὁ συνδυασμὸς τῆς κ. Τσουδεροῦ ὑπεστήριξε στὸ 2ο γῦρο τὸν ὑποψήφιο τῆς «Ν.Δ.».

ΡΗΓΑΣ (ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ): Κύριε Πρόεδρε, προφανῶς σ' αὐτὲς τὶς διαπιστώσεις ποὺ εἴχατε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς πεῖτε σήμερα καὶ σ' αὐτὲς ποὺ γράφετε ἐδῶ ἀναλυτικώτερα, εἴχατε καταλήξει πρὸ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν;

Ι. Ζ.: Καὶ μετά.

ΡΗΓΑΣ: Πῶς λοιπὸν ἀποφασίσατε νὰ συμπράξετε μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ, ἐφ' ὅσον ἔχετε καταλήξει ὅτι τὸ ΠΑΣΟΚ ἔκανε αὐτὰ ποὺ ἔκανε καὶ τὴ σύμπραξή σας μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ πόσο τὸ βοηθήσατε κατὰ τὴν ἀποψή

σας, δεδομένου ὅτι τὸ ΠΑΣΟΚ ἰσχυρίζεται ὅτι δὲ βοηθήθηκε, ἰδίως ἀπὸ τὰ μικρὰ κόμματα;

Ι. Ζ.: Προσέξτε, ἔκαμα ἕνα μεγάλο ἔγκλημα! Δὲν ὑποστήριξα μόνο τὸ ΠΑΣΟΚ, ὑποστήριξα καὶ τὸ ΚΚΕ. Στὴ Θεσσαλονίκη εἴμαστε μαζὶ μὲ τὸ ΚΚΕ. Στὴν Πάτρα εἴμαστε μαζὶ μὲ τὸ ΚΚΕ. Ἀλλὰ καὶ στὸ Ἡράκλειο καὶ στὴ Νίκαια. Οἱ ἄλλοι ἤθελαν νὰ κάνουν κομματικοποίηση τῶν ἐκλογῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἐγὼ δὲν δέχομαι. Ἤθελα τὴν πολιτικοποίηση τῶν ἐκλογῶν. Γι' αὐτὸ ὑποστήριξα τὴν ἀντιδεξιὰ παράταξη, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κόμματα. Νόμιζα πὼς ἂν ἀπὸ τὶς δημοτικὲς ἐκλογὲς ἔβγαινε νικήτρια ἡ Δεξιά, θἄταν συμφορὰ γιὰ τὸν τόπο! Γι' αὐτό, γιὰ νὰ μὴ φουσκώσει τὸ κεφάλι κανενὸς κόμματος, δὲν ὑποστήριξα μονόπλευρα ΠΑΣΟΚ ἢ ΚΚΕ. Ὑποστήριξα, μὲ βάση τὴν κρίση τῶν τοπικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος, τοὺς πιὸ κατάλληλους συνδυασμοὺς γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ θεσμοῦ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ τῆς κάθε πόλεως. Εἶναι σαφὲς κύριε Ρήγα;

ΡΗΓΑΣ: Λέτε πὼς αὐτὸ εἶναι λάθος τώρα;

Ι. Ζ.: Ὄχι, ἀντιθέτως εἶναι σοφία καὶ ὡριμότητα πολιτικὴ καὶ μακάρι ἔτσι νἄκαναν καὶ οἱ ἄλλοι;

(ΑΚΡΟΑΤΗΣ): Ἔχω μία ἀπορία γιὰ τὶς δημοτικὲς ἐκλογὲς καὶ θέλω νὰ μοῦ τὴ λύσετε. Ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ εἴδαμε ἡ Κυβέρνηση καὶ ὁ Πρόεδρός της, εἶπε ὅτι ὅπου ἦταν ὑποψήφιοι ΠΑΣΟΚ καὶ Κ.Κ., οἱ ψῆφοι τῆς «Ν.Δ.» πήγανε στὸ Κ.Κ. Ἀπὸ τὸ Κ.Κ. δὲν ὑπῆρξε καμία ἀντίδραση καὶ φαίνεται πὼς τὸ δέχονται. Ἀπὸ τὴν «ΝΔ.» διὰ στόματος «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ» εἴπαμε ἐπίσης, δέχονται ὅτι πράγματι οἱ ψῆφοι τῆς «Ν.Δ.» πήγανε στὸ Κ.Κ. Ἐδῶ ἔχουμε μία ταυτότητα, ἡ ὁποία εἶναι περίεργη. Τί γνώμη ἔχετε ἐσεῖς;

Ι. Ζ.: Εἶναι σημαντικὴ ἡ ἐρώτησή σας καὶ χαίρομαι ποὺ τὴν ἄκουσα. Ὁ Ἕλληνας εἶναι αὐτὸς ποὺ ἀνακάλυψε τὸ «μέτρο» καὶ τὴ «λογική». Στὴν πολιτικὴ συμπεριφορά του, ὅμως, εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τοῦ συναισθήματος καὶ τοῦ παραλογισμοῦ. Γιὰ πολλούς, λ.χ. Ἕλληνες, οἱ κομμουνιστὲς εἶναι ἀνθέλληνες. Ὑπάρχουν ἄλλοι Ἕλληνες, ποὺ πιστεύουν ὅτι ἡ Δεξιὰ πρακτορεύει ξένα συμφέροντα. Ἐν τούτοις, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὸ πολιτικό τους πάθος, οἱ κομμουνιστὲς ψήφισαν Δεξιά. Καὶ οἱ ὑπερδεξιοί, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κορυδαλλοῦ, ψήφισαν κομμουνιστές!... Αὐτὸ ἀπέδειξαν οἱ χθεσινὲς δημοτικὲς ἐκλογές! Δεῖτε τί «ἐπικίνδυνο» λαὸ ἔχουμε καὶ ὅταν μιλᾶ ὁ Ἀνδρέας περὶ διπολικοῦ συστήματος, ποὺ μᾶς ὁδηγεῖ: Νὰ φτιάξουμε δύο παρατάξεις ποὺ θὰ κεντρίζονται, ποὺ θὰ πυροδοτοῦνται ἀπὸ παράλογες μειοψηφίες, γιὰ νὰ φθάσουμε σὲ ἕνα καινούργιο ἐθνικὸ διχασμό; Γιὰ νὰ σφάξουμε ἴσως καὶ πάλι ὁ ἕνας τὸν ἄλλο; Νά, λοιπόν, γιατὶ σᾶς εὐχαριστῶ, ποὺ μοῦ δώσατε τὴν εὐκαιρία νὰ συστήσω νὰ μὴ παραγνωρίζουμε τὸ συναισθηματικὸ χαρακτήρα τῶν Ἑλλήνων, ἂν θέλουμε νὰ τοὺς κυβερνήσουμε μὲ σωστὸ τρόπο. Γιατί, ἂν

τὸ παραγνωρίσουμε αὐτό, μπορεῖ νὰ κερδίσουμε μιά, μπορεῖ νὰ κερδίσουμε δυὸ νίκες, κατόπιν ὅμως νὰ δημιουργήσουμε ἐθνικὲς συμφορὲς σὰν τῆς Μ. Ἀσίας, σὰν ἐκείνη τοῦ Β΄ Παγκοσμίου πολέμου καὶ σὰν τὴ συμφορὰ τῆς Κύπρου. Μὴ προκαλοῦμε τὴν ἱστορία, ὅλη τὴν ὥρα! Γιατὶ ἡ ἱστορία καλύπτει αἰῶνες, ἐνῶ ἡ ζωή μας εἶναι ἐφήμερη! Καὶ πρέπει νὰ προσέχουμε νὰ πολιτευόμαστε μὲ συναίσθημα εὐθύνης καὶ μὲ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ φανατισμοὺς καὶ κομματικὲς ἰδιοτέλειες. Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἐρώτηση.

ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΕΔΗΚ